

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ
W BELSKU DUŻYM W ROKU 2015**

1. ZASADY OGÓLNE I ZAKRES PODMIOTOWY USTAWY

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, powołaną do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie jej pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Warunkiem niezbędnym do powstania uprawnienia do uzyskania świadczenia z pomocy społecznej jest uprzednie wykorzystanie własnych środków, możliwości i przysługujących uprawnień. Pod tym pojęciem należy rozumieć nie tylko sytuację materialną i dochodową, w tym posiadane obok dochodów bieżących dobra materialne, ale również umiejętności np. posiadane kwalifikacje zawodowe, właściwości psychofizyczne, aktywność lub jej brak w rozwiązywaniu własnych problemów oraz gotowość współdziałania w tym celu z innymi. Współdziałanie w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej jest obowiązkiem wszystkich osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Odmowa współpracy może stanowić podstawę do odmowy przyznania pomocy lub wstrzymania wypłaty świadczeń.

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin, ich integracji ze środowiskiem oraz zapobiegać powstawaniu trudnych sytuacji życiowych. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej. Rodzaj, forma i rozmiar udzielonej pomocy powinny stymulować osobę, rodzinę do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów przy wsparciu ze strony profesjonalistów - pracowników socjalnych.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Podstawowe zasady przyznawania świadczeń określają artykuły 7 i 8 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie, z którymi prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom w przypadku, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza określonego **kryterium dochodowego, które wynosi:**

- na osobę samotnie gospodarującą - **634 zł**
- na osobę w rodzinie - **514 zł**

Poza spełnieniem kryterium dochodowego konieczne jest wystąpienie, co najmniej jednej z okoliczności wymienionych w art. 7 pkt. 2 - 15:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
11. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
12. alkoholizmu lub narkomanii;
13. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
14. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Należy zaznaczyć, że **wystąpienie ubóstwa jako jedynej przesłanki nie jest wystarczającym powodem do przyznania pomocy.**

2. ZADANIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna, zgodnie z art.15 ustawy o pomocy społecznej, polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Zadania pomocy społecznej realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej, które w tym celu zostały powołane przez samorząd.

Zgodnie z obowiązującym prawem gmina realizuje następujące zadania:

ZADANIA WŁASNE GMINY O CHARAKTERZE OBOWIĄZKOWYM – art. 17 ust.1:

- ➔ opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- ➔ sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej,
- ➔ udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnych ubrań osobom tego pozbawionym,
- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- ➔ przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- ➔ opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- ➔ praca socjalna,
- ➔ organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ➔ prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- ➔ dożywanie dzieci,
- ➔ sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- ➔ kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- ➔ pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ➔ sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- ➔ utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenie dla pracowników,
- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- ➔ opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

ZADANIA WŁASNE GMINY – art. 17. ust. 2:

- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- ➔ przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,

- ➔ prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- ➔ podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- ➔ współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

ZADANIA Z ZAKRESU ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ ZLECONE GMINIE – art. 18:

- ➔ organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- ➔ prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ➔ realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art.5a;
- ➔ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielenie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- ➔ wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

ZADANIA GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ REALIZOWANE NA PODSTAWIE INNYCH PRZEPISÓW

- ▶ Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015r., poz.114 ze zm.)
- ▶ Ustawa z dnia 07 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2016, poz.169)
- ▶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011r. nr 127, poz.721 ze zm.)
- ▶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015r., poz.581 ze zm.)
- ▶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz.1390)
- ▶ Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2015r., poz. 332 ze zm.)

3. PROBLEMY KLIENTÓW KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ

W roku 2015 z różnych form pomocy skorzystało łącznie **103 środowiska** (pod tym pojęciem należy rozumieć samotne osoby lub rodziny, które tworzą gospodarstwa domowe), w których żyje **299 osób**. Mając na uwadze, że gmina Belsk Duży liczy 6.572 mieszkańców wynika, że różnymi rodzajami świadczeń objętych było 4,5% mieszkańców gminy.

Klienci korzystający z różnego rodzaju świadczeń oferowanych przez tut. Ośrodek borykali się z wieloma najróżniejszymi problemami, powodującymi ich dysfunkcjonalność.

Głównymi przyczynami (występującymi czasem po kilka w jednej rodzinie) **zgłaszania się o pomoc** były :

- ➔ **bezdomność** – dotyczyła **1** środowiska,

- ➔ bezrobocie – dotyczyło 39 środowisk,
- ➔ niepełnosprawność - dotyczyła 20 środowisk,
- ➔ długotrwała choroba - dotyczyła 21 środowisk,
- ➔ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - dotyczyła 27 środowisk,
- ➔ alkoholizm - dotyczył 12 środowisk,
- ➔ wielodzietność - dotyczyła 10 środowisk,
- ➔ rodziny niepełne – dotyczyły 13 środowisk.

4. WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW I FORMY ŚWIADCZONEJ W ROKU 2015 POMOCY

ZADANIA GMINY

W roku 2015 ze świadczeń finansowych pomocy społecznej skorzystało ogółem 88 rodzin,

Realizacja zadań w roku 2015 przedstawiała się następująco:

I. SKŁADKI NA UBEZPIECZENIA ZDROWOTNE OD OSÓB POBIERAJĄCYCH ZASIŁKI STAŁE Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Wydatkowano 8.569 zł (w tym 8.569 zł dotacji), odprowadzono je za 19 osób. Średnia wysokość składki wynosiła 44,86 zł.

II. ZASIŁKI STAŁE

Wydatkowano 95.205 zł (w tym 94.742 zł dotacji), korzystało z nich 19 osób. Średnia wysokość zasiłku wynosiła 478,42 zł.

III. ZASIŁKI I POMOC W NATURZE

Wykorzystano 349.570 zł, w tym 21.000 zł dotacji na dożywianie dzieci w szkołach oraz 2.655 zł dotacji na wypłatę zasiłków okresowych. Wydatkowanie środków na poszczególne formy pomocy ilustruje tabela nr 1

Tabela nr 1

WYDATKOWANIE ŚRODKÓW Z ZADAŃ WŁASNYCH

Rodzaj świadczenia	Łączny koszt w zł	Ilość rodzin objętych pomocą	Ilość świadczeń	Średnia wysokość świadczenia lub koszt posiłku w zł
Zasiłki celowe	52.300	55	179	292
Zasiłki okresowe	3.154	3	7	451
Sprawienie pogrzebu	3.200	1	1	3.200
Posiłki dla dzieci	34.210	67 osób z 38 rodzin	8175	4,18
Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	256.706	11	117	2194

Posiłki dla dzieci finansowane przez Ośrodek spożywane były w 4 szkołach podstawowych, gimnazjum i przedszkolu.

III. USŁUGI OPIEKUŃCZE

Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom w rodzinach, ale rodzina nie jest w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki.

W ramach wykonywanych usług pomoc udzielona była w zakresie obsługi higieny osobistej i mieszkania, przynoszenie opału i rozpalania w piecu, załatwiania wizyt lekarskich i realizowanie recept oraz dokonywanie zakupów artykułów spożywczych.

Usługi opiekuńcze świadczone były dla **1 osoby**, koszt usług to **9.680,30 zł**.

IV. PRACA SOCJALNA

Na rzecz klientów świadczona była również pomoc pozamaterialna w formie **pracy socjalnej**. Od 2004 roku jest ona zadaniem obowiązkowym gminy.

Pod pojęciem tym należy rozumieć działalność, która ma na celu ułatwienie wzajemnego przystosowania jednostek, rodzin i środowiska społecznego oraz rozwijanie poczucia własnej wartości poprzez wykorzystanie możliwości tkwiących w ludziach, w stosunkach interpersonalnych oraz zasobach udostępnianych przez społeczności lokalne. Jest to działanie, które koncentruje się na rozwiązywaniu najróżniejszych problemów - od motywowania osób bezrobotnych do poszukiwania pracy po przywrócenie stabilizacji w rodzinach - i opiera się na:

- zaangażowaniu odbiorcy usług w rozwiązywanie problemu;
- zasobach klienta i społeczności;
- uporządkowanym procesie pomocy;
- planowanych wysiłkach podejmowanych na rzecz zmian.

Praca socjalna ukierunkowana jest na przywrócenie utraconej lub ograniczonej zdolności samodzielnego funkcjonowania klienta (rodziny). Jej ostatecznym celem jest umożliwienie osobom i rodzinom kierowania własnym postępowaniem oraz zdobycie niezależności w zabezpieczaniu warunków niezbędnych dla realizacji egzystencji godnej człowieka. W roku 2015 pracą socjalną objęto **103 rodziny**.

V. ŚWIADCZENIA RODZINNE I FUNDUSZ ALIMENTACYJNY

Na wypłatę świadczeń w 2015 roku **wykorzystano kwotę 1.271.212 zł**, korzystało **272 rodziny**. Wydatkowanie środków oraz potrzeby na poszczególne świadczenia ilustruje tabela nr 2

Tabela nr 2

Analiza świadczeń rodzinnych

Rodzaj świadczenia	Łączny koszt w zł	Ilość świadczeń	Średnia wysokość świadczenia
Zasiłki rodzinne	488.535	4.775	102
Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	17.000	17	1.000
Opieki nad dzieckiem w czasie urlopu wychowawczego	34.814	89	391
Samotnego wychowywania dziecka	47.650	266	179
Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	13.180	161	82
Rozpoczęcia roku szkolnego	30.700	307	100
Podjęcia nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	42.863	775	55
Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	49.860	612	81
Zasiłki pielęgnacyjne	128.673	841	153
Świadczenia pielęgnacyjne	200.400	167	1200
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	43.000	43	1.000

Składki na ubezpieczenie emerytalno- rentowe	10.898	36	303
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	160.075	441	363
Składki zdrowotne od osób otrzymujących świadczenie pielęgnacyjne	3.564	40	89

5. PARTNERZY GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Wszelkie przedsięwzięcia prowadzone na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej są prowadzone we współpracy z różnymi podmiotami, którym leży na sercu dobro mieszkańców naszej gminy.

Nasi główni partnerzy to m.in.:

- ⇒ szkoły,
- ⇒ policja,
- ⇒ przedszkole,
- ⇒ placówki służby zdrowia,
- ⇒ kościół katolicki.

W rozdziale 85206 – Wspieranie rodziny wydano kwotę 22.504,14 zł. Z tego na:

- wydatki osobowe nie zaliczane do wynagrodzeń – 142,14 zł
- sfinansowanie kosztów zatrudnienia asystenta rodziny – 19.301,89 zł
- zakup mat. biurowych – 1.060,00 zł
- podróże służbowe – 1.453,14 zł – nie wykorzystano w całości z powodu przebywania pracownika na zwolnieniu lekarskim
- odpis na ZFŚS – 546,97 zł.

W rozdziale 85212 – Świadczenia rodzinne oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego wydano kwotę 1.313.852,52 zł. Z tego na:

- wypłatę świadczeń rodzinnych – 1.256.749,60 zł
- wynagrodzenia osobowe pracownika – 28,700,00 zł
- dodatkowe wynagrodzenie roczne – 2.011,67 zł
- składki ZUS i na Fundusz Pracy – 17.207,31 zł – nie wykorzystano w całości z powodu zmniejszenia się liczby osób uprawnionych do świadczeń rodzinnych, od których odprowadza się składkę ZUS
- odpis na ZFŚS – 1.093,93 zł
- badanie lekarskie i zakup środków bhp dla pracownika – 109,00 zł
- szkolenia pracownika – 730,00 zł
- podróże służbowe – 239,84 zł
- usługi pocztowe, prowizje bankowe, opłaty licencyjne – 4.194,41 zł – nie wykorzystano w całości z powodu zmniejszenia się wydatków na opłaty pocztowe i bankowe w związku ze zmniejszeniem się liczby podopiecznych
- zakup materiałów biurowych i wyposażenia – 2.650,41 zł – nie wykorzystano w całości z powodu dokonania zakupów za niższą cenę niż zakładano
- opłaty sądowe – 166,35 zł – nie wykorzystano w całości z powodu mniejszej niż planowano ilości wniosków składanych o leczenie osób uzależnionych.

Środki na wykonanie powyższych wydatków pochodziły w 99,47 % z dotacji celowej z budżetu Wojewody Mazowieckiego. Natomiast w 0,53 % pochodziły ze środków z odzyskanych w 2015 r. od dłużników alimentacyjnych należności z tytułu zwrotu świadczeń wypłacanych z funduszu alimentacyjnego.

W rozdziale 85213 – Składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej wydatkowano kwotę 12.132,51 zł.

Nie wykorzystano środków z powodu zmniejszenia liczby osób pobierających zasiłki stałe, od których odprowadzana jest składka zdrowotna.

W rozdziale 85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wydatkowano kwotę 314.159,76 zł. Nie wykorzystano środków z powodu zmniejszenia liczby osób uprawnionych do świadczeń finansowych.

W rozdziale 85216 – Zasiłki stałe wydatkowano kwotę 95.205,00 zł (63,2 % planu). Nie wykorzystano środków z powodu zmniejszenia liczby osób uprawnionych do zasiłku stałego.

W rozdziale 85219 – Ośrodki pomocy społecznej wydatkowano ogółem kwotę 329.071,21 zł na bieżące utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym. Z tego na:

- wynagrodzenia osobowe pracowników – 217.852,56 zł
- dodatkowe wynagrodzenie roczne – 16.037,32 zł
- składki ZUS i na Fundusz Pracy – 48.347,64 zł
- odpis na ZFŚS – 5.105,00 zł
- badania lekarskie oraz zakup środków bhp dla pracowników – 1.650,00 zł
- ogrzewanie, energia elektryczna, woda – 3.594,53 zł – niższe zużycie mediów niż zakładano w planie
- prenumerata czasopism, zakup materiałów biurowych i wyposażenia – 9.472,48 zł – zmniejszenie potrzeb w stosunku do planu
- zakup usług telekomunikacyjnych – 1.554,18 zł
- podróże służbowe pracowników GOPS – 9.004,41 zł – zmniejszenie potrzeb w związku z nieobecnościami pracowników (niższy ryczałt)
- szkolenia pracowników GOPS – 2.630,00 zł
- opłaty pocztowe, prowizje bankowe – 8.625,09 zł – zmniejszenie opłat związane jest z mniejszą ilością podopiecznych niż zakładano w planie
- wynagrodzenia bezosobowe – 4.800,00 zł
- podatek od nieruchomości od zajmowanych lokali – 374,00 zł
- opłata sądowa – 24,00 zł.

Wydatki powyższe zostały sfinansowane ze środków własnych gminy w wysokości 283.686,21 zł oraz dofinansowane z budżetu Wojewody Mazowieckiego w wysokości 45.385,00 zł.

W rozdziale 85228 – Usługi opiekuńcze i specjalistyczne wydatkowano ogółem kwotę 9.680,30 zł.

Z tego na:

- wynagrodzenia bezosobowe – 8.198,00 zł – mniejsze potrzeby niż planowano
- składki ZUS i na Fundusz Pracy – 1.482,30 zł – mniejsze potrzeby niż planowano.

W rozdziale 85295 – Pozostała działalność wydatkowano ogółem kwotę 36.919,52 zł (61,8 % planu). Z tego na:

- świadczenia społeczne – 35.410,08 zł
- zakup materiałów i wyposażenia – 120,11 zł
- obsługa Karty Duża Rodzina – wynagrodzenie pracownika wraz z pochodnymi – 222,93 zł.

Z rozdziału tego sfinansowano koszty prac społecznie użytecznych kwocie 1.166,40 zł.

Nie wykorzystano środków z powodu zmniejszenia liczby dzieci i młodzieży wymagających objęcia pomocą w postaci dożywiania oraz wpłynięcia mniejszej ilości wniosków niż zakładano o wydanie karty dużej rodziny i w związku z tym zmniejszenie kosztów obsługi.